

OPIS PRZEDMIOTU ZAMÓWIENIA

Zadanie pn.: „**Remont organów w kościele parafialnym w Niegowie**”
dofinansowanego z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków nr RPOZ/2022/813/PolskiLad.

Obiekt:

Organy piszczalkowe Stanisława Przybyłowicza z 1865 roku.

Kościół Parafialny pw. Świętej Trójcy w Niegowie

Inwestor:

Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy

Kościelna 41, 07-230 Niegów

HISTORIA

Organy wybudowane kosztem ks. kanonika Floriana Gieczyńskiego, proboszcza niegowskiego, przez Stanisława Przybyłowicza. Pierwotnie organmistrz miał zbudować organy o jednym manuale i pedale, co uczynił w 1865 r. Następnie ks. Gieczyński postanowił dostawić do instrumentu drugi manual, czyli pozytyw o 5 głosach. W rok później proboszcz zmarł, a za powiększenie organów nie było komu zapłacić. Sprawę sfinalizowano dopiero w 1881 r., gdy podjęto 750 rubli z testamentu ks. Gieczyńskiego na zapłatę za organy i sprowadzono je do Niegowa.* Jest to największy instrument wybudowany przez Stanisława Przybyłowicza.

Dyspozycja organów podczas inwentaryzacji Wiktora Łyjaka w 1983 r.** przedstawiała się następująco:

I manual	II manual (Pozytyw)	Pedał
Pryncypał stop 8	Viola d Gamba stop 8	Violon Bass stop 16
Salicet stop 8	Burdon stop 8	Burdon stop 16
Portunal Flet stop 8	Hohl Flet stop 4	Pryncypał Bass stop 8

Dubelt Flet stop 8	Salicet stop 4	Oktawa stop 4
Pryncypał stop 4	Violina stop 2	I/P
Dulcyano stop 4		
Dubelt Ror Flet stop 4		Tympan
Quinta stop 3		
Oktawa stop 2		Wypust wiatru
Mixtura stop 2 3x		
II/I		

Dźwignie nożne: Tutti, Kasownik

W latach 1992-1993 Andrzej Nagalski przedysponował organy, wymienił większość piszczałek drewnianych, zniszczonych przez drewnojady, oraz część piszczałek metalowych, których nie dało się już nastroić, w tym prospektowy Pryncypał 8'. Został także usunięty z pedału ze stratą dla organów głos ViolonBass 16', który nadawał im potęgę brzmienia. Kilka największych piszczałek tego głosu zachowało się. Część piszczałek oryginalnych istnieje wyłącznie w sekcji manualu I. Wiatrownice klapowo-zasuwowe, miech magazynowy dwufałdowy, napęd ręczny, silnik elektryczny.

Manualy C-f³, pedał C-h.

Kolejność głosów w dyspozycji według ustawienia na wiatrownicy od strony prospektu.

Dyspozycja obecna:

I Manual	II Manual	Pedał
Pryncypał 8'	[Salicet 8']***	Subbas 16'
Dulcian 8'	Dubeltflet [4']	[Oktawbas 8']
Gedekt 8'	[Dulcian 4']***	[Fletbas 8']
Holflet 4'	Flet 2'****	Chorałbas 4'
[Salicet 4']***	Violina 2'	
Oktawa 4'		I-P
Flet 4'		
Kwinta 1 1/3'		[Tympan],* - brak

S. Oktawa 2'		
Mixtura III [2']		[Wypust wiatru]* - brak
I-II		

Dzwignie nożne: [Tutti], [Kasownik]

*) Wiktor Łyjak, *Organy na Mazowszu w diecezji płockiej od 1818 do 1925 roku*, Marcin Zgliński, *Systematyka prospektów organowych*, Płock 2008, s. 214.

***) Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, Wiktor Łyjak, koperta ODZ *Niegów*, 1983 r.

****) brak tabliczki

*****) głos utworzony z piszczałek oryginalnego Holfletu 4'

OPIS STANU ZACHOWANIA

Organy w raz z szafą organową stanowią dzieło jednorodne wykonane przez organmistrza Stanisława Przybyłowicza. Instrument wraz z prospektem są bardzo złym stanie zachowania. Obiekt jest wyjątkowo zniszczony przez ksylofagi, żerujące w nim bardzo intensywnie zarówno larwy spuszczeni jak i kołatków.

Drewno, z którego wykonano szafę organową jest tak bardzo osłabione , że ulega destrukcji przy normalnym użytkowaniu obiektu. Brakuje wielu elementów (tyłu szafy, korony na wieży). Obiekt jest przemalowany a trudno dostępne elementy prospektu bardzo zabrudzone.

Instrument poza niszczącymi działaniami insektów poddany został bardzo niefortunnej przebudowie w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Usunięciu uległa znaczna część piszczałek metalowych i drewnianych, zastąpionych niskiej wartości materiałowej wtórniki. Zniekształcona została struktura brzmieniowa organów.

Obiekt wymaga natychmiastowej interwencji konserwatorskiej.

CEL I ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Celem prac konserwatorsko-restauratorskich będzie takie postępowanie, które doprowadzi cały instrument do stanu, w którym będzie można w sposób bezpieczny i właściwy użytkować instrument. Należy na podstawie analizy zachowanych piszczałek w instrumencie jak i odnalezionych w budynkach parafialnych oraz porównawczej z istniejącymi instrumentami tego samego twórcy, dokonać

rekonstrukcji brzmieniowej. Konieczne jest poddać obiekt szczegółowym pracom organmistrzowskim i konserwatorskim postępując zgodnie z obowiązującymi zasadami prawa o ochronie zabytkowych organów i stosując właściwe technologie. Części prospektowej należy przywrócić jej pierwotne założenie artystyczno-estetyczne.

WARTOŚCIOWANIE

Organy zbudowane przez Stanisława Przybyłowicza należy uznać za szczególnie cenne dzieło powstałe w drugiej połowie XIX wieku. Trudny okres dla dziełności polskiego rzemiosła, zwłaszcza w dziedzinie organmistrzostwa powodowany był przez 123. letni okres Rozbiorów Polski. Instrument przedstawia szczególną wartość historyczną, ukazującą nieustanną walkę o polskość wyrażoną w budownictwie organowym.

Organy w założeniach estetyki muzycznej (w swej oryginalnej warstwie) wskazują dążenie ich twórcy do wzorców kreowanych w przez muzykę XIX wieku.

Jako dzieło jednolite stanowią bezcenny przykład rozwoju polskiego organmistrzostwa w XIX wieku

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKO I ORGANMISTRZOWSKICH

SZAFKA ORGANOWA

1. Demontaż obiektu, przewiezienie go do pracowni.
2. Dezynsekcja hylotoxem q elementów szafy.
3. Impregnacja Paraloidem b72 osłabionych elementów prospektu.
4. Wymiana elementów konstrukcyjnych i filongów boków i tyłu szafy- zdjęcie wymiarów i wykonanie nowych dokładnie na wzór oryginalnych z odpowiednio dobranego drewna sosnowego.
5. Zabezpieczenie nowych elementów drewnianych hylotoxem q.
6. Prace stolarskie: uzupełnienia metodą flekowania, rekonstrukcja elementów zdestruktowanych i brakujących;
7. Rekonstrukcja brakującej korony (wyrzeźbienie z drewna lipowego), flekowanie i uzupełnienie dekoracji snycerskich.
8. Usunięcie wtórnych warstw malarskich z elementów prospektu organowego.

9. Uzupełnienie drobnych ubytków drewna i zapraw (np. colowood putty tikkurila).
10. Wykonanie złoceń na elementach dekoracji snycerskich złotem płatkowym w technikach akrylowych.
11. Nałożenie warstw podkładowych na zrekonstruowanych partiach.
12. Montaż obiektu na chórze kościoła.
13. Scalenie kolorystyczne farbami alkidowymi w kolorystyce zgodnej z oryginałem.
14. Wykonanie dokumentacji powykonawczej.

INSTRUMENT

1. Demontaż wszystkich elementów instrumentu i ich oczyszczenie. Dezynsekcja wszystkich elementów drewnianych poprzez ich nasączenie środkiem owadobójczym.
2. Remont systemu powietrznego:
 - remont miecha fałdowego z dwoma miechami czerpakowymi i mechanizmem ręcznej dźwigni, nowe oskórowanie;
 - zakup i instalacja nowego wentylatora w pomieszczeniu przy miechu;
 - wykonanie nowej obudowy wyłumiającej wentylatora oraz regulatora ciśnienia;
 - naprawa i uszczelnienie kanałów powietrznych, podłączenie do nowego wentylatora.
3. Generalny remont wiatrownic
 - demontaż, przegląd, naprawa kłoców puszczalkowych i ławeczek, rekonstrukcja elementów uszkodzonych;
 - przegląd, oczyszczenie, naprawa, nowe oskórowanie zaworów klapowych;
 - oczyszczenie, ew. rekonstrukcja prętów prowadnic zaworów ;
 - wymiana wszystkich papierowych, skórzanych i filcowych uszczelnień;
 - wymiana skórzanych pulpetów;
 - naprawy drewna komory wiatrowej i szpungowania kancel tonowych
 - nowe oskórowanie łoży zasuw tonowych.
 - regulacja dystansu wraz ze szczelnością zasuw – wiatrownica – kloc

- wyłożenie dna skórą
4. Generalny remont traktury gry i rejestrów
 - przegląd, rekonstrukcja zniszczonych i zużytych elementów traktury – abstraktów, wałków skrętnych, dźwigni kątowych, renowacja ułożyskowania, wykonanie nowych muterek skórzanych oraz podkładek amortyzujących.
 5. generalny remont stołu gry:
 - renowacja i rekonstrukcja uszkodzonych elementów stolarskich;
 - remont klawiatur manualowych, wymiana okładzin kostnych klawiszy diatonicznych, kaszmirowanie otworów prowadnic;
 - renowacja manubrii rejestrowych
 - renowacja mechanizmu połączeń,
 - rekonstrukcja porcelanowych szyldów nazw rejestrów;
 - naprawa i renowacja klawiatury pedałowej lub wykonanie nowej – kopii oryginalnej;
 - wykonanie ławki lub wykonanie nowej;
 6. Piszczalki metalowe
 - naprawa zachowanych piszczałek poprzez prostowanie korpusów oraz nóg, odbudowanie uszkodzonych korpusów piszczałek
 - po szczegółowej analizie wykonanie rekonstrukcji metalowych piszczałek wewnętrznych ze stopu cynowołowianego
 - rekonstrukcja kompletu piszczałek prospektowych z blachy zawierającej co najmniej 70 % cyny;
 - pasowanie piszczałek na wiatrownicach
 - wstępna intonacja
 7. Piszczalki drewniane
 - oczyszczenie wstępne
 - naprawa piszczałek poprzez flekowanie ubytków drewna
 - rekonstrukcja drewnianych piszczałek utraconych w latach 90-tych XX wieku na bazie wcześniejszej analizy porównawczej
 - pasowanie piszczałek na wiatrownicach
 - wstępna intonacja
 8. Montaż podzespołów instrumentu w kościele wraz z szafą organową
 9. Regulacja mechanizmu i systemu powietrznego
 10. Intonacja i strojenie.

PRACE PRZY EMPORZE ORGANOWEJ

Dodatkowym zadaniem jest przeprowadzenie prac konserwatorskich drewnianej podłogi chóru stanowiącej zarówno podstawę nośną jak również mającą wpływ na brzmienie instrumentu – właściwości rezonansowe drewna. Obecne deskowanie zainstalowane zostało wtórnie bez należytego zabezpieczenia przeciw ksylofagom co stanowi zagrożenie dla instrumentu oraz innych obiektów wyposażenia świątyni – siedlisko.

Deski nie są łączone na pióro – wpust co dodatkowo powoduje nanoszenie zanieczyszczeń pod powalę podłogi.

Nierówności podłogi muszą zostać usunięte co jest bezwzględnie konieczne dla precyzyjnego posadowienia mechanizmu organów który jest bezpośrednio powiązany z podłogą empory organowej.

Konieczne są również do wykonania prace z modernizacją instalacji elektrycznej koniecznej do zasilania dmuchawy organowej jak również oświetlenia w obrębie stołu gry oraz gniaz zasilania 230V.

Modernizacji należy dokonać również w instalacji nagłośnienia.

Niedopuszczalnej jest ponowne prowadzenie jakichkolwiek instalacji na szafie organowej.

Oświetlenie należy zaprojektować i przedstawić do akceptacji WKZ

Prace muszą zostać wykonane zgodnie z pozwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac przy zabytku.

W ramach realizacji zamówienia zobowiązany jest, przed jego rozpoczęciem, uwzględnić wszystkie informacje dot. warsztatu Stanisława Przybyłowicza, zwłaszcza w zakresie stosowanych technologii z czasu budowy przedmiotowych organów, i na ich podstawie przedstawić szczegółowy program planowanych prac. W szczególności winien on uwzględniać zastosowane rozwiązania konstrukcyjne i brzmieniowe w nast. organach referencyjnych.

Prace muszą zostać wykonane wyłącznie z użyciem materiałów wysokiej jakości, przeznaczonych do pracy przy zabytkach i dostosowanych do przedmiotu zamówienia.